EUROOPA
KOMISJON

Brüssel, 30.1.2014
COM(2014) 46 final

2014/0021 (NLE)

Ettepanek:

NÕUKOGU OTSUS

30. juunil 2005 Haagis sõlmitud kohtualluvuse kokkuleppeid käsitleva konventsiooni Euroopa Liidu nimel heakskiitmise kohta

SELETUSKIRI

1. ETTEPANEKU TAUST

1.1. Ettepaneku eesmärk

Komisjon teeb ettepaneku, et EL kiidaks heaks 2005. aastal sõlmitud kohtualluvuse kokkuleppeid käsitleva konventsiooni. Liit kirjutas konventsioonile alla 1. aprillil 2009 nõukogu otsuse 2009/397/EÜ alusel[1].

Stockholmi programmi rakendamise tegevuskavas anti teada komisjoni kavatsusest teha ettepanek kiita konventsioon heaks 2012. aastal.

Konventsiooni heakskiitmine ELi poolt vähendaks väljaspool Euroopa Liitu tegutsevate ELi äriühingute õiguslikku ebakindlust, tagades nende sõlmitud lepingutele lisatud kohtualluvuse kokkulepete arvessevõtmise ning kõnealuste kokkulepetega kindlaks määratud kohtutes tehtud otsuste tunnustamise ja täitmise teiste konventsiooniosaliste territooriumil.

Konventsiooni heakskiitmine ELi poolt aitaks kaasa kohtualluvuse kokkuleppeid käsitlevate ELi eeskirjade aluseks olevate eesmärkide täitmisele, luues ELi piires kehtiva ühtlustatud eeskirjade kogu, mida kohaldatakse konventsiooniosaliseks saavate kolmandate riikide suhtes.

1.2. 30. juunil 2005 Haagis sõlmitud kohtualluvuse kokkuleppeid käsitlev konventsioon

Kohtualluvuse kokkuleppeid käsitlev konventsioon sõlmiti Haagi rahvusvahelise eraõiguse konverentsi raames 30. juunil 2005. Selle eesmärk on pakkuda ettevõtjatevaheliste kokkulepete osalistele ja rahvusvaheliste kohtuvaidluste pooltele rohkem õiguskindlust ning tagada õiguslike lahenduste parem prognoositavus, luues vabatahtliku üleilmse kohtulike vaidluste lahendamise mehhanismi alternatiivina kehtivale vahekohtusüsteemile.

Eelkõige on konventsiooni eesmärk edendada parema õigusalase koostöö kaudu rahvusvahelist kaubandust ja rahvusvahelisi investeeringuid. Õigusalase koostöö süvendamiseks võetakse kohtualluvuse valdkonnas kasutusele ühtsed eeskirjad, mis põhinevad erandliku kohtualluvuse kokkulepetel ning valitud kohtu otsuste tunnustamisel ja täitmisel konventsiooniosaliste territooriumil.

Konventsiooni abil püütakse saavutada tasakaal kahe olulise vajaduse vahel: i) vajadus tagada, et kohtuasja menetlevad ainult poolte valitud kohtud ja et vastu võetud kohtuotsust tunnustatakse ja täidetakse ka välismaal, ning ii) vajadus võimaldada riikidel järgida riikliku poliitika põhimõtteid eelkõige nõrgemate poolte kaitsmisel ja ebaaususe vastase kaitse tagamisel konkreetsetes olukordades ning samuti tuleb tagada, et põhjendatud juhtudel võetakse arvesse riikide ainupädevust.

1.3. Kuidas on konventsioon seotud Brüsseli I määrusega

ELi tasandil reguleeritakse kohtualluvuse kokkulepetel põhinevat liidu kohtute rahvusvahelist pädevust nõukogu määrusega (EÜ) nr 44/2001 kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusasjades (Brüsseli I määrus)[2] (mis asendatakse alates 10. jaanuarist 2015 Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) nr 1215/2012 kohtualluvuse ning kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusasjades (uuesti sõnastatud)[3]). Brüsseli I määrusega ei reguleerita aga kolmanda riigi kohtute kasuks sõlmitud kohtualluvuse

[1] ELT L 133, 29.5.2009, lk 1.
[2] EÜT L 12, 16.1.2001, lk 1.
[3] ELT L 351, 20.12.2012, lk 1.

kokkulepete täitmist liidus[4]. Seda oleks võimalik saavutada, kui liit kiidaks heaks kohtualluvuse kokkuleppeid käsitleva konventsiooni.

Brüsseli I määruse (Brüsseli I määrus (uuesti sõnastatud)) hiljutised muudatused on tugevdanud poolte autonoomiat, tagades, et pooled ei saa kohtualluvuse kokkulepetest kõrvale hiilida, pöördudes kõnealuseid kokkuleppeid rikkudes muudesse kohtutesse. Samal ajal tagavad need muudatused, et ELis kasutatav lähenemisviis kohtualluvuse kokkulepetele on kooskõlas lähenemisviisiga, mida konventsiooni alusel kohaldataks väljaspool ELi, kui liit on konventsiooni heaks kiitnud. Brüsseli I määrusega (uuesti sõnastatud) valmistatakse seega ELi jaoks ette pinda konventsiooni heakskiitmiseks.

Konventsioonis sisalduvate eeskirjade ning ELi kehtivate ja tulevaste eeskirjade vahelist seost on selgitatud konventsiooni artikli 26 lõikes 6:

„Käesolev konventsioon ei mõjuta konventsioonis osalevas piirkondliku majandusintegratsiooni organisatsioonis enne või pärast konventsiooni vastu võetud eeskirjade kohaldamist,

a) kui kummagi kohtuvaidluse poole elu- või asukoht ei ole sellises konventsiooni osalisriigis, mis ei ole piirkondliku majandusintegratsiooni organisatsiooni liige;

b) kui tegemist on kohtuotsuste vastastikuse tunnustamise või täitmisega piirkondliku majandusintegratsiooni organisatsiooni liikmesriikides.”

Eelnevast järeldub, et konventsioon mõjutab Brüsseli I määruse kohaldamist juhul, kui vähemalt ühe kohtuvaidluse poole elu- või asukoht on konventsiooni osalisriigi territooriumil. Konventsioon on ülimuslik määruse kohtualluvuse eeskirjade suhtes, välja arvatud juhul, kui mõlema kohtuvaidluse poole elu- või asukoht on ELis või mõlemad kohtuvaidluse pooled pärinevad kolmandatest riikidest, mis ei ole konventsiooni osalisriigid. Kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise osas on määrus ülimuslik juhul, kui otsuse teinud kohus ja kohus, kellelt tunnustamist või täitmist taotletakse, asuvad mõlemad liidus.

Kui EL on konventsiooni heaks kiitnud, vähendab konventsioon seega Brüsseli I määruse kohaldamisala. Selline kohaldamisala kitsendamine on siiski vastuvõetav, pidades silmas poolte autonoomia suuremat arvessevõtmist rahvusvahelisel tasandil ja suuremat õiguskindlust ELi äriühingute jaoks, kellel on kaubandussuhted konventsioonis osalevate kolmandate riikidega.

1.4. Kasu Euroopa ettevõtjatele

Kohtualluvuse kokkulepe on rahvusvaheliste lepingute üle peetavate läbirääkimiste oluline osa, sest see tagab õiguslike lahenduste prognoositavuse vaidluse korral. Seetõttu on kohtualluvuse kokkulepe rahvusvahelises kaubanduses tegutsevate äriühingute jaoks riskihindamise oluline osa. Konventsioonile allakirjutamist ja Brüsseli I määrust (uuesti sõnastatud) käsitleva komisjoni ettepaneku ettevalmistamise käigus kogutud andmed[5] näitavad kohtualluvuse kokkulepete tähtsust ELi ettevõtjate jaoks ettevõtjatevahelistes suhetes.

---

[4] Šveitsi, Islandi ja Norra kohtute kasuks sõlmitud kohtualluvuse kokkulepete täitmist liidus reguleeritakse 2007. aastal Luganos sõlmitud tsiviil- ja kaubandusasjade kohtualluvuse ning neid käsitlevate kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise konventsiooniga.

[5] Komisjoni talituste töödokument, mis on lisatud nõukogu otsuse ettepanekule kohtualluvuse kokkuleppeid käsitlevale konventsioonile allakirjutamise kohta Euroopa Ühenduse poolt, SEK(2008) 2389, 5.9.2008, ja mõjuhinnang, mis on lisatud komisjoni ettepanekule Brüsseli I määruse (uuesti sõnastatud) kohta, SEK(2010) 1547 (lõplik), 14.12.2010.

Kohtualluvuse kokkulepete tõhusus ELis on tagatud Brüsseli I määrusega. Poolte autonoomiat ei tule tagada mitte ainult ELis, vaid ka väljaspool ELi. Konventsiooniga antakse ELi ettevõtjatele vajalik õiguskindlus, et ELis tunnustatakse nende poolt väljaspool ELi asuva kohtu kasuks sõlmitud kohtualluvuse kokkuleppeid ja ELis asuva kohtu kasuks sõlmitud kohtualluvuse kokkuleppeid tunnustatakse kolmandates riikides. Lisaks tagatakse konventsiooniga, et ELi ettevõtjad võivad olla kindlad, et valitud ELis asuva kohtu tehtud otsust tunnustatakse ja täidetakse konventsioonis osalevates kolmandates riikides ning vastupidi.

Komisjoni mõjuhinnangus, milles analüüsiti mõju, mida avaldab konventsiooni sõlmimine ELi poolt (SEK(2008) 2389 (lõplik)), jõuti järeldusele, et konventsiooni heakskiitmine võiks suurendada ettevõtjate kalduvust lisada suurema õiguskindluse tõttu rahvusvahelistesse lepingutesse kohtualluvuse kokkulepped. Kokkuvõttes võib heakskiitmine mõjuda stiimulina rahvusvahelisele kaubandusele.

ELi poolt konventsiooni heakskiitmisest tulenev kasu ELi ettevõtjatele on seda suurem, mida rohkem riike, eriti liidu peamisi kaubanduspartnereid, konventsiooni ratifitseerivad.

2. HUVITATUD ISIKUTEGA KONSULTEERIMISE JA MÕJU HINDAMISE TULEMUSED

Enne konventsioonile allakirjutamist käsitleva nõukogu otsuse ettepaneku tegemist koostas komisjon 2008. aastal mõjuhinnangu, milles analüüsiti mõju, mida avaldab konventsiooni sõlmimine ELi poolt[6]. Mõjuhinnangus leiti, et konventsiooni sõlmimine aitaks suurendada kolmandates riikides tegutsevate Euroopa äriühingute õiguskindlust ja tagada õiguslike lahenduste parema prognoositavuse.

Mõjuhinnangus leiti, et konventsiooni heakskiitmise korral võiks EL kaaluda konventsiooni artikli 21 kohaste deklaratsioonide esitamist, jättes konventsiooni kohaldamisalast välja autoriõiguse ja sellega seotud õigused (mille puhul nende õiguste kehtivus on seotud liikmesriikidega) ning kindlustuslepingud (mille puhul kindlustusvõtja alaline elu- või asukoht asub ELis ja kindlustusrisk, kindlustusjuhtum, kindlustatud objekt või vara on seotud ainult Euroopa Liiduga). Võttes arvesse mõlemale tööstusharule avaldatavat mõju ja asjaolu, et sidusrühmade seisukohad on minevikus lahknenud, kaalus komisjon täiendavalt selliste deklaratsioonide esitamise vajadust. Eelkõige eelnes komisjoni otsusele teha ettepanek kiita konventsioon heaks, esitades deklaratsiooni konventsiooni kohaldamisala kohta, konsulteerimine liikmesriikidega nõukogu tsiviilõiguse töörühmas (üldised küsimused) 28. mail 2013 (lisateabe saamiseks vt allpool punkt 3.2).

3. ETTEPANEKU ÕIGUSLIK KÜLG

3.1. Liidu pädevus konventsiooni suhtes

Konventsiooniga võimaldatakse piirkondliku majandusintegratsiooni organisatsioonidel sõltuvalt pädevuste ulatusest konventsiooni reguleerimiseseme suhtes sõlmida konventsioon koos oma liikmesriikidega või iseseisvalt, viimasel juhul on konventsioon organisatsiooni liikmesriikide suhtes siiski siduv (artiklid 29–30). Asjaomase deklaratsiooni võib esitada konventsioonile allakirjutamise, selle vastuvõtmise, heakskiitmise või sellega ühinemise ajal.

Kui EL kirjutas konventsioonile alla, esitas ta kooskõlas konventsiooni artikliga 30 deklaratsiooni selle kohta, et tal on pädevus kõigis konventsiooniga hõlmatud küsimustes ning et tema liikmesriigid ei saa konventsiooniosalisteks, ent konventsioon on nende suhtes siduv,

[6] Sellele on viidatud joonealuses märkuses 5.

kuna selle sõlmib EL. Seetõttu ei pea EL esitama uut artikli 30 kohast deklaratsiooni, kui ta kiidab konventsiooni heaks.

3.2. Konventsioonikohased deklaratsioonid, mis mõjutavad konventsiooni esemelist kohaldamisala

Paindlikkuse ja võimalikult suure atraktiivsuse säilitamise huvides võimaldab konventsioon konventsiooniosalistel laiendada või vähendada selle esemelist kohaldamisala, esitades asjaomased deklaratsioonid (artiklid 19–22). Deklaratsioonid võib esitada konventsioonile allakirjutamise või selle heakskiitmise ajal või hiljem ning neid võib igal ajal muuta või tühistada. Konventsioonile alla kirjutades ei esitanud liit ühtegi deklaratsiooni kõnealuste artiklite kohaselt. Nagu eespool mainitud, konsulteeris komisjon kõnealuste deklaratsioonide vajaduse küsimuses täiendavalt liikmesriikidega 2013. aasta mais ja juunis. Konsulteerimise tulemused on esitatud allpool.

3.2.1. Artiklite 19, 20 ja 22 kohased deklaratsioonid

Artikli 19 kohaselt võib riik esitada deklaratsiooni selle kohta, et tema kohtutel on õigus keelduda erandliku kohtualluvuse kokkuleppega hõlmatud kohtuvaidluste lahendamisest, kui kohtuasja ja kõnealuse riigi vahel puudub muu side peale kohtualluvuse valiku. Artikli 20 kohaselt võib riik esitada deklaratsiooni selle kohta, et tema kohtutel on õigus keelduda teise osalisriigi kohtus tehtud kohtuotsuse tunnustamisest või täitmisest, kui kohtuvaidluse poolte elu- või asukoht on taotluse saanud riigis ning kui kohtuvaidluse poolte vahelised suhted ja kõik muud kohtuvaidlusega seotud asjaolud peale valitud kohtu asukoha on seotud üksnes taotluse saanud riigiga. Artiklid 19 ja 20 võimaldavad seega jätta konventsiooni kohaldamisalast välja teatavad olukorrad, mille puhul peale kohtualluvuse valiku puudub muu rahvusvaheline element.

Artikkel 22 võimaldab riigil laiendada konventsiooni kohaldamisala mitteerandliku kohtualluvuse kokkulepetele kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise osas. Vastastikkuse põhimõttest lähtuvalt laieneb mitteerandliku kohtualluvuse kokkulepete alusel tehtud kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise kohustus ainult kohtuotsustele, mille on teinud kohtud teistes konventsiooniosalistes, kes on ise esitanud artikli 22 kohased deklaratsioonid.

Seoses artiklitega 19 ja 20 tuleks rõhutada, et liidu õigus tunnustab kohtualluvuse kokkuleppeid olukordades, mille puhul kohtualluvuse valik on ainus side riigiga, kus asub valitud kohus. Liidu õiguse kohaselt ei ole peale kohtualluvuse valiku vaja täiendavat sidet valitud riigiga. Seepärast ei näi olevat põhjust jätta sellised olukorrad konventsiooni kohaldamisalast välja. See leidis kinnitust komisjoni poolt liikmesriikidega artiklite 19–20 kohaste deklaratsioonide teemal peetud konsultatsioonide käigus. Komisjon ei tee seega ettepanekut esitada kõnealuste artiklite kohased deklaratsioonid.

Kui konventsiooni kohaldamisala laiendataks, tooks mitteerandliku kohtualluvuse kokkulepete alusel tehtud kohtuotsuste tunnustamine ja täitmine kaasa selle, et ELi liikmesriikide kohtutel puuduks üldiselt pädevus asja lahendamiseks olukordades, kui üks pooltest pöördub nende poole pärast seda, kui mitteerandliku kohtualluvuse kokkuleppe alusel on otsuse juba teinud kohus teises konventsiooniosalises, kes on esitanud artikli 22 kohase deklaratsiooni. Komisjon ei tee ettepanekut esitada konventsiooni heakskiitmisel artikli 22 kohane deklaratsioon. Kuna kõnealune artikkel lähtub vastastikkuse põhimõttest, võiks võimalikku deklaratsiooni võimaluse korral kaaluda hilisemas etapis, kui on ilmnenud teiste konventsiooniosaliste huvid konventsiooni kohaldamisala laiendamise vastu artikli 22 alusel. Liikmesriigid, kes vastasid komisjoni konsultatsioonidele, avaldasid põhimõtteliselt toetust komisjoni ettepanekule jätta praegu deklaratsioon esitamata.

3.2.2. Artikli 21 kohased deklaratsioonid

3.2.2.1. Deklaratsioonidest üldiselt

Konventsiooni artiklis 2 on juba ette nähtud mitu erandit kohaldamisalast. Lisaks võimaldab artikkel 21 konventsiooniosalisel täiendada kohaldamisalast välja jäetavate küsimuste loetelu, esitades deklaratsiooni, milles on täpsustatud küsimust, mida kavatsetakse välja jätta. Sellest tulenevalt ei kohaldataks konventsiooni selle küsimuse suhtes riigis, kes on esitanud deklaratsiooni, ning vastastikkuse tõttu ei kohaldaks teised riigid kõnealuse küsimuse suhtes konventsiooni, kui valitud kohus asub riigis, kes on esitanud deklaratsiooni. Lisaks peavad deklaratsiooni puhul olema täidetud järgmised tingimused: deklaratsiooni esitaval riigil peab olema tõsine huvi konventsiooni mõne konkreetse küsimuse suhtes mitte kohaldada; esitatud deklaratsiooni kohaldamisala ei tohi ulatuda vajalikust kaugemale ning konventsiooni kohaldamisalast välja jäetav konkreetne küsimus peab olema selgelt ja täpselt piiritletud[7].

2008. aasta komisjoni mõjuhinnangus leiti, et liit võiks kaaluda konventsiooni artikli 21 kohase deklaratsiooni esitamist, millega liit jätab konventsiooni kohaldamisalast välja küsimused, mis käsitlevad kindlustuslepinguid, mille puhul kindlustusvõtja alaline elu- või asukoht asub ELis ja kindlustusrisk, kindlustusjuhtum, kindlustatud objekt või vara on seotud ainult ELiga, ning küsimused, mis käsitlevad autoriõigust ja sellega seotud õigusi, mille puhul nende õiguste kehtivus on seotud mõne liikmesriigiga. Selliste deklaratsioonide eesmärk oleks kaitsta kindlustuslepingu (sarnaselt Brüsseli I määruse alusel pakutava kaitsega) ja autoriõiguste lepingu nõrgemaid pooli, et nad ei peaks pidama kohtuvaidlust valitud kohtus, mille võib neile olla peale surunud tugevamal positsioonil olev lepingupool, ja väidetavalt tagada ELi õiguses kehtestatud teatavate autoriõiguse ja sellega seotud õiguste standardite kohaldamine.

Nagu eespool mainitud, on komisjon täiendavalt konsulteerinud liikmesriikidega artikli 21 kohaste deklaratsioonide vajaduse teemal, võttes arvesse liidu õiguses kohtualluvuse kokkulepete suhtes kohaldatavat poliitikat ja pidades silmas asjaolu, et vastastikkuse põhimõttest lähtuvalt tähendaks konkreetse küsimuse väljajätmine konventsiooni kohaldamisalast seda, et ELi kohtute kasuks sõlmitud kohtualluvuse kokkulepete klausleid, millest võiksid kasu saada EList pärit lepingupooled, ei saaks täita konventsioonis osalevates kolmandates riikides. Konsulteerimise tulemusi arvesse võttes teeb komisjon ettepaneku piirata artikli 21 kohast deklaratsiooni nende küsimustega, mille puhul liidu õigus piirab poolte autonoomiat samal määral. Konventsiooni kohaldamisalasse kuuluvatest küsimustest on see nii ainult teatavat liiki kindlustuslepingute puhul, mis on sõlmitud eesmärkidel, mida võib vaadelda lepingupoolte majandus- või kutsetegevusega seotud eesmärkidena. Selline piiratud väljajätmine tagab ühtse lähenemisviisi kohtualluvuse kokkulepetele liidus ja väljaspool seda.

3.2.2.2. Kavandatav deklaratsioon kindlustuslepingute kohta

Brüsseli I määrusega (3. jagu) on kindlustusasjade puhul ette nähtud eriline kaitsev kohtualluvus, mille eesmärk on kaitsta nõrgemat poolt (kindlustusvõtja, kindlustatu või soodustatud isik) ja üldsuse majandushuvisid kohas, kus asub nõrgem pool. Kindlustatul on hagejana seepärast võimalik valida, kus ta kindlustusandja vastu hagi esitab, sealhulgas võib ta esitada hagi kohas, kus asub tema alaline elu- või asukoht. Kindlustusandja võib hagejana esitada hagi kindlustatu vastu põhimõtteliselt ainult kohas, kus asub kindlustatu alaline elu-

[7] Nagu on selgitatud konventsiooni selgitavas aruandes: „diplomaatilise istungi arvates tuleks kõnealust sätet kohaldada ainult täpselt piiritletud õigusvaldkondade suhtes nagu artikli 2 lõikes 2 välja jäetud valdkondade suhtes. Deklaratsioon ei tohi kasutada muid kriteeriume peale reguleerimiseseme. See võiks näiteks jätta välja „merekindlustuslepingud”, kuid mitte „merekindlustuslepingud, kui valitud kohus asub teises riigis”” (punkt 235). Seega on reguleerimiseseme kriteerium ainus lubatud kriteerium.

või asukoht. Need kaitsva kohtualluvuse eeskirjad põhinevad eeldusel, et kindlustatu on alati nõrgem pool, isegi juhul, kui ta tegutseb ettevõtjatevahelistes suhetes kommertsettevõtjana. Seda eeldust Brüsseli I määrusega (uuesti sõnastatud) ei muudeta. Seepärast on piiratud kohtualluvuse kokkulepet sõlmivate poolte võimalust (määruse artikkel 13). 3. jaos sätestatud kaitsva kohtualluvuse eeskirju kohaldatakse kindlustusandja vastu hagi esitamisel ainult juhul, kui kindlustusandja alaline elu- või asukoht on ELis või teda käsitatakse (filiaali, esinduse või muu üksuse kaudu) ELis alalist elu- või asukohta omava isikuna. Seda kaitsvat poliitikat Brüsseli I määrusega (uuesti sõnastatud) ei muudeta.

Konventsiooni kohaldatakse omakorda kindlustusasjade suhtes, piiramata poolte autonoomiat seoses kohtualluvuse kokkulepete sõlmimisega. Ainus sisuline piirang tuleneb konventsiooni artikli 2 lõike 1 punktist a, millega jäetakse kohaldamisalast välja kindlustuslepingud, mille füüsilised isikud on sõlminud tarbijatena. Selline piirang on osaliselt vastuolus Brüsseli I määrusega kehtestatud korraga, kuna konventsiooni kohaldataks näiteks VKEde sõlmitud kindlustuslepingute suhtes. Kui EL on konventsiooni heaks kiitnud, kuuluksid konventsiooni kohaldamisalasse (konventsiooni artikli 26 lõige 6 koostoimes artikli 4 lõikega 2) teatavad kindlustuslepingud, mis praegu kuuluvad Brüsseli I määruse kohaldamisalasse, näiteks lepingud ELi kindlustusvõtja ja väljaspool ELi peakorterit omava kindlustusandja ELi filiaali vahel (määruse artikli 9 lõige 2). Juhul kui konventsioon sõlmitaks, ilma et kindlustuslepingud selle kohaldamisalast välja jäetaks, puuduks kooskõla Brüsseli I määrusega kehtestatud kaitsva poliitikaga, mis võimaldab kindlustatul esitada hagi ELi kindlustusandja (või kolmandas riigis asuva kindlustusandja ELi filiaali) vastu omaenda alalises elu- või asukohas vaatamata võimalikule muule kohtualluvuse kokkuleppest tulenevale kohtualluvusele. Euroopa kindlustusandjate vaatenurgast on kindlustuslepingute täieliku väljajätmise varjukülg see, et kohtualluvuse klausleid, milles nad on kokku leppinud väljaspool Euroopat asuvate kindlustusvõtjatega, ei tunnustataks ega täidetaks konventsioonis osalevates kolmandates riikides. Euroopa kindlustusvõtjate seisukohast kaotaksid nemad eelise, et ELi (poolte valitud) kohtute otsuseid tunnustatakse ja täidetakse konventsiooni alusel väljaspool liitu. Eelised seoses sellega, et välistasandil kehtib samasugune EList pärit nõrgemate poolte huvisid kaitsev kord nagu ELi siseste õigusaktide kohaselt, kaaluvad siiski üles need puudused.

Liikmesriigid, kes osalesid komisjoni konsultatsioonidel sel teemal, jagasid erinevaid seisukohti, kusjuures peaaegu võrdselt oli kindlustuslepingute konventsiooni kohaldamisalast väljajätmise pooldajaid ja vastaseid. Seepärast teeb komisjon mõjuhinnangu alusel ja kooskõla tagamiseks ELi sisemiste kaitsvate õigusaktidega ettepaneku jätta teatavat liiki kindlustusasjad konventsiooni kohaldamisalast välja ilma lisatingimusteta. Konventsiooni artikli 21 kohaselt tuleb deklaratsioon sõnastada ainult reguleerimiseseme järgi. Selle tulemusena ei saaks artikli 21 kohaseid deklaratsioone sõnastada selliselt, et need soodustaksid ühepoolselt EList pärit pooli.

Brüsseli I määruse artiklitega 13 ja 14 ei ole poolte autonoomia kindlustuslepingute puhul piiratud kõigil juhtudel. On olemas mitu erandit, mille puhul on pooltel võimalik määrata kindlaks kohus, kes on pädev lahendama nendevahelisi vaidlusi. Kavandatav deklaratsioon sõnastatakse nii, et võimalikult paljusid liidu õiguses tunnustatavaid kohtualluvuse kokkuleppeid tunnustataks kohtualluvust käsitleva konventsiooni alusel ka rahvusvahelisel tasandil. Võttes arvesse liidu õiguses sätestatud erandite sõnastust, mille kohaselt on nende eesmärk kaitsta ainult ELi kindlustusvõtjaid, ja konventsiooniga kehtestatud nõuet, et deklaratsioon peaks viitama ainult reguleerimisesemele, ei näi siiski olevat võimalik tagada täielikku kooskõla ühelt poolt konventsiooni ja teiselt poolt liidu õiguse vahel. Eelkõige tunnustatakse ja täidetakse Brüsseli I määruse artikli 13 lõike 4 kohaselt kohtualluvuse

kokkuleppeid, mis on sõlmitud kindlustusvõtjatega, kelle alaline elu- või asukoht on väljaspool ELi, välja arvatud juhul, kui kindlustus on kohustuslik või seotud liikmesriigis asuva kinnisvaraga. Kuna konventsiooni kohaselt ei ole võimalik teha vahet kindlustusvõtjatel, kelle alaline elu- või asukoht on liidus, ja kindlustusvõtjatel, kelle alaline elu- või asukoht on väljaspool liitu, teeb komisjon ettepaneku mitte kajastada artikli 13 lõikes 4 sätestatud erandit deklaratsioonis. Selle tagajärjel ei reguleeriks kindlustuslepinguid, mille on sõlminud kindlustusvõtjad, kelle alaline elu- või asukoht on väljaspool liitu, mitte konventsioon, vaid jätkuvalt ELi (sisene) õigus. Selle tulemusena võiksid Euroopa äriühingud, kes sõlmivad lepinguid väljaspool ELi pärit kindlustusvõtjatega, olla kindlad, et nende kohtualluvuse kokkuleppeid toetaksid liidu kohtud artikli 13 lõike 4 alusel; Euroopa kindlustusvõtjatel, kes sõlmivad lepinguid väljaspool ELi pärit kindlustusandjatega, oleks endiselt juurdepääs ELi kohtutele Brüsseli I määruse II peatüki 3. jao alusel.

Kokkuvõttes on kavandatava deklaratsiooni eesmärk tagada, et:

- erand on nii väike, kui on vaja kindlustuslepingute nõrgemate poolte huvide kaitsmise eesmärgi saavutamiseks Brüsseli I määruse kaitsva kohtualluvuse eeskirjade kohaselt. ELi liikmesriikide kohtutel lubatakse (ELi või siseriikliku õiguse alusel, kui see on kohaldatav) lahendada kindlustusvaidlust hoolimata kohtualluvuse kokkuleppest, mis on sõlmitud konventsioonis osaleva kolmanda riigi kohtute kasuks;
- see on kooskõlas konventsiooniga. Deklaratsioon põhineb ainult reguleerimisesemel ja on neutraalne;
- on olemas kooskõla Brüsseli I määrusega, mille artiklites 13 ja 14 on määratletud olukorrad, mille puhul on kohtualluvuse kokkulepped kindlustuslepingutes lubatud;
- nii välja jäetud reguleerimisese – kindlustuslepingud – kui ka olukorrad, mille puhul erandit ei kohaldata, on selgelt ja täpselt piiritletud.

2014/0021 (NLE)

Ettepanek:

NÕUKOGU OTSUS

30. juunil 2005 Haagis sõlmitud kohtualluvuse kokkuleppeid käsitleva konventsiooni Euroopa Liidu nimel heakskiitmise kohta

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 81 lõiget 2 koostoimes artikli 218 lõike 6 esimese lõigu punktiga a,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi nõusolekut[8]

ning arvestades järgmist:

(1) Euroopa Liit töötab selle nimel, et luua ühine õigusruum, mille aluseks on kohtuotsuste vastastikuse tunnustamise põhimõte.

(2) Haagi rahvusvahelise eraõiguse konverentsi raames 30. juunil 2005 sõlmitud kohtualluvuse kokkuleppeid käsitleva konventsiooniga (edaspidi „konventsioon") edendatakse oluliselt poolte autonoomiat rahvusvahelistes äritehingutes ja selliste tehingutega seotud õiguslike lahenduste prognoositavust. Eelkõige tagatakse konventsiooniga pooltele vajalik õiguskindlus, et nende kohtualluvuse kokkulepet võetakse arvesse ning et valitud kohtu tehtud otsust tunnustatakse ja täidetakse piiriülestel juhtudel.

(3) Konventsiooni artikliga 29 võimaldatakse piirkondlikel majandusorganisatsioonidel, nagu Euroopa Liit, konventsioonile alla kirjutada, konventsioon vastu võtta, heaks kiita või sellega ühineda. Kooskõlas nõukogu otsusega 2009/397/EÜ[9] kirjutas Euroopa Liit konventsioonile alla 1. aprillil 2009, eeldusel et seda on võimalik sõlmida hilisemal kuupäeval.

(4) Konventsioon mõjutab kohtualluvust käsitlevaid liidu teiseseid õigusakte, mis põhinevad poolte õigusel valida pädev kohus ja kõnealuses kohtus tehtud otsuste tunnustamisel ja täitmisel, ning eelkõige nõukogu 22. detsembri 2000. aasta määrust (EÜ) nr 44/2001 kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusasjades[10]. Määrus (EÜ) nr 44/2001 asendatakse alates 10. jaanuarist 2015 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. detsembri 2012. aasta määrusega (EL) nr 1215/2012 kohtualluvuse ning kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusasjades[11].

(5) Määrusega (EL) nr 1215/2012 valmistati ette konventsiooni ratifitseerimist, tagades ühtsuse tsiviil- ja kaubandusasjades kohtualluvust käsitlevate liidu eeskirjade ja

---

8 ELT C, , lk .
9 ELT L 133, 29.5.2009, lk 1.
10 EÜT L 12, 16.1.2001, lk 1.
11 ELT L 351, 20.12.2012, lk 1.

konventsiooni asjaomaste eeskirjade vahel. Seetõttu oleks asjakohane, et konventsioon jõustuks liidus määruse (EL) nr 1215/2012 kohaldamise alguskuupäeval.

(6) Konventsioonile alla kirjutades esitas liit konventsiooni artikli 30 kohase deklaratsiooni selle kohta, et tal on pädevus kõigis konventsiooniga hõlmatud küsimustes. Sellest tulenevalt peaks konventsioon olema liikmesriikidele siduv, kuna selle kiidab heaks liit.

(7) Lisaks peaks liit konventsiooni heakskiitmise ajal esitama kooskõlas konventsiooni artikliga 21 deklaratsiooni selle kohta, et konventsiooni kohaldamisalast jäetakse üldiselt välja kindlustuslepingud, kui määratletud eranditest ei tulene teisiti. Kõnealuse deklaratsiooni eesmärk on säilitada kindlustusvõtjale, kindlustatule või kindlustuslepingus määratud soodustatud isikule määruse (EÜ) nr 44/2001 3. jaos ette nähtud kaitsva kohtualluvuse eeskirjad. Väljajätmine peaks piirduma sellega, mis on vajalik kindlustuslepingute nõrgemate poolte huvide kaitsmiseks.

(8) Ühendkuningriik ja Iirimaa on seotud nõukogu määrusega (EÜ) nr 44/2001 ja osalevad seega käesoleva otsuse vastuvõtmisel.

(9) Euroopa Liidu lepingule ja Euroopa Liidu toimimise lepingule lisatud Taani seisukohta käsitleva protokolli (nr 22) artiklite 1 ja 2 kohaselt ei osale Taani käesoleva otsuse vastuvõtmisel, mistõttu see ei ole tema suhtes siduv ega kohaldatav,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA OTSUSE:

Artikkel 1

30. juunil 2005 Haagis sõlmitud kohtualluvuse kokkuleppeid käsitlev konventsioon (edaspidi „konventsioon”) kiidetakse Euroopa Liidu nimel heaks.

Konventsiooni tekst on esitatud käesoleva otsuse I lisas.

Artikkel 2

Nõukogu eesistuja nimetab isiku, kes on volitatud Euroopa Liidu nimel andma hoiule konventsiooni artikli 27 lõikes 4 nimetatud dokumendi, et väljendada Euroopa Liidu nõusolekut end lepinguga siduda.

Artikkel 3

Liit esitab konventsiooni artikli 27 lõikes 4 nimetatud dokumendi hoiuleandmise ajal artiklis 21 ette nähtud deklaratsiooni kindlustuslepingute kohta.

Deklaratsiooni tekst on esitatud käesoleva otsuse II lisas.

Artikkel 4

Käesolev otsus jõustub selle vastuvõtmise kuupäeval.

Brüssel,

Nõukogu nimel
eesistuja